

NOTE LEXICOGRAFICE

*Colegei și prietenei
Doina Grecu la 80 de ani**

Precizare: Prezentele note lexicografice, dedicate cu o foarte mare bucurie eminentului redactor și revizor al ALR (serie nouă) și DLR (serie nouă), fac parte dintr-un serial de astfel de texte lingvistice. *Direct*, aceste note, în secțiunea a II-a, cea consacrată *observațiilor*, se referă, *critic* (și nu *criticist*), la MDA; *indirect*, însă, ele vizează, desigur, și *reredactarea*, pe sau în baza fișierului marelui nostru dicționar academic, ca DLR (serie nouă), a DA sau, riguros și (foarte) adevărat, a DA ms, lucrare lexicografică academică integral redactată și revizuită (din păcate chiar și ideologic) prin efortul lexicografilor clujeni (în perioada 1942–1952) și a celor bucureșteni (în perioada 1949–1952). Această versiune, finalizată în anul 1952, a DLR academic nu a fost, din motive *extralingvistice* (= politico-ideologice), publicată, fapt pentru care acest dicționar, aflat în manuscris la Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti” din București, este cunoscut (și citat), de către specialiști, prin sigla DA ms sau, mai rar, de către redactorii DLR (serie nouă), prin sigla DA–bază, pentru că, în anul 1959, când DLR *pușcarian* se reia, DA ms este folosit ca bază în redactarea (începând cu litera **M**) a DLR, *serie nouă*, de către lexicografii bucureșteni, clujeni și ieșeni ai celor trei institute de specialitate ale Academiei Române (=, pe atunci, Academia Republicii Populare Române). Să mai precizăm (și aici) că, pentru partea din DLR (*serie veche*) = DA, parte elaborată și publicată sub conducerea *reală* a lui Sextil Pușcariu, DA ms a *constituit* și *adevărata bază a rescrierii*, din păcate, **necritice** și *restrictiv* actualizate (= doar neologic) a respectivelor articole lexicografice în insolitul mic dicționar academic (MDA).

Neavând, pentru moment, posibilitatea unei consultări (directe sau indirecte) a DA ms, regretăm profund faptul că, pentru articolele din MDA reproduse în prima parte (= **I**) a notelor noastre lexicografice, nu am putut să reproducem, integral, și articolele corespunzătoare din DA ms, cele care, aceste articole și nu cele din DA, au fost, cu adevărat, rescrise de redacția MDA. Reproducerea, după

---

* Vârsta pe care a împlinit-o în 10 februarie 2018. Îi urez și acum, la publicarea acestui text, multă sănătate și încă foarte mulți, luminoși, fericiți și fructuoși ani!

articolele din DA, și a acestor articole din DA ms ar fi fost, cu siguranță, foarte instructivă și foarte lămuritoare din multe puncte de vedere.

1. FURTÚN = HORTÚM (HURTÚM)

I. Articole lexicografice:

1. În DA 1934/407, este lucrat următorul articol lexicografic:

„**HORTÚM** s. a. 1°. *Proboscide*. 2°. *Pompe à incendie*.

1°. + (Turcism literar) *Trompă de elefant, proboscidă* [...].

2°. Tulumbă. A. SCRIBAN, ARHIVA (a. 1912), nr. 7. [Și: (ad 2°) **furtún** s. a. id. *ib.*] – Din turc. **hortúm**, idem”.

2.1. În MDA 2002/488, este lucrat următorul articol lexicografic:

„**furtun** *sn* [At: LTR/ Pl: ~uri/ E: tc. **hortum**] Tub flexibil confecționat din material textil, cauciuc, material plastic etc., care servește la transportul, pe distanță mică, al gazelor sau al lichidelor”.

2.2.1. Tot în MDA 2002, dar la p. 407, este lucrat următorul articol lexicografic:

„**hortum** *sn* [At: CANTEMIR. IST. 364/ V: **hur**~/ Pl: ~uri/ E: tc. **hortum**] (Tci) **1** Trompă de elefant. **2** Tulumbă. **3** Furtun”.

2.2.2. Varianta lexicală **hortúm** este, normal, lucrată și la locul ei alfabetic (la pag. 671), ca articol lexicografic de trimitere:

„**hurtum** *sn* *vz hortum*”.

II. Observații:

1. Să observăm, mai întâi, că, pentru unul și același etimon: turcescul „*hortúm*”, redacția pușcariană a DA 1934 a lucrat, corect, un singur articol lexicografic independent, cu „forma-titlu”: **hortúm** și varianta lexicală: **furtún** (variantă pentru care, dând dovadă de inconsecvență, nu elaborează și un articol lexicografic de trimitere), pe de o parte, iar, pe de altă parte, redacția MDA 2002 lucrează, *incorect*, două articole lexicografice independente, unul pentru „forma-titlu” **furtún**, iar un altul, pentru forma etimologică: **hortúm**, cu varianta lexicală **hurtúm**, variantă lucrată, corect, și ca articol lexicografic de trimitere, așa cum a procedat și Scriban (1939=) 2013/535 cu varianta lexicală **furtún** a „formei-titlu” **hurtúm** (v. pag. 608 a dicționarului).

2. În al doilea rând, vom observa că, în DA 1934, forma românească neoriginară a cuvântului turcesc **hortum** era considerată (ca și în Scriban 1939 = 2013, de altfel) doar ca variantă lexicală și nu (cum apare în MDA 2002) ca „formă-titlu”, pentru că, la data redactării celor două dicționare, forma lexicală **furtún** nu primise, încă, statut de formă *literară*, statut de care, în DA 1934, a beneficiat forma originară **hortúm**, iar în Scriban (1939 =) 2013, forma **hurtún**.

3. În al treilea rând, n-am înțeles de ce redacția MDA 2002 menționează, ca „prima atestare a cuvântului-titlu”, sursa LTR = (în abrevierea utilizată de noi) LTR 1950/771, câtă vreme forma **furtun** este, totuși, înregistrată, lexicografic, în DA 1934 pe baza sursei: „A. SCRIBAN, ARHIVA (a. 1912), nr. 7” ?!

Notă. Forma „*furtún* = *hortúm* ‘tulumbă pentru udat curțile, grădinile ș. a., care are și alte variante, precum *hurtúm*, *fortún*” a fost explicată (= etimologizată), mai întâi, de Iorgu Iordan, care, în continuarea textului reprodus mai sus, consideră forma **furtún** ca fiind rezultatul fenomenului lingvistic numit etimologie populară: „Influența lui *furtună* a putut lucra cu atât mai lesne asupra acestui cuvânt, cu cât stropitul în cantitate mare amintește de ploaie și de *furtună* aducătoare de ploaie” (Iordan 1932/43). Acceptată de Scriban (1939 =) 2013/608, s. v. „**hurtúm** [...] (din mai vechiu *hortum* [...], d. turc. ar[abic] *hortum* [...]. – Ob[îșnuit] **furtún** (infl. de *furtună*)”, explicația (foarte convingătoare) dată de Iorgu Iordan a fost amendată de regretatul mare etimolog Theodor Hristea: „În mod deosebit situația este complicată în cazul lui *furtun*, pentru explicarea căruia acad. Iorgu Iordan a invocat influența lui *furtună*. Apariția și în special fixarea în limba literară a lui *furtun* pot fi puse, desigur, și pe seama etimologiei populare care va fi asociat aceste două cuvinte («...stropitul în cantitate mare amintește de ploaie și de *furtună* aducătoare de ploaie»). Influența lui *furtună* asupra lui *hortum* nu s-a produs, probabil, chiar dintru început, ci mai târziu, și anume după ce *h* s-a transformat în *f*, prin falsă regresivă fonetică. O dovadă în acest sens ar fi existența variantei *fortum*, provenită din etimologicul *hortum* (care în DA și în TDRG este considerat formă literară). Dacă *hortum* ar fi fost dintru început influențat de *furtună*, era mult mai normal ca din încrucișarea lor să rezulte *furtun*, nu **fortum** (cu *o* și *m* originari). Devenind mai asemănător din punct de vedere fonetic cu *furtună*, *fortum* a putut fi atras de acest cuvânt și modificat în *furtun*. Această nouă modificare a fost hotărâtoare pentru fixarea variantei *furtun* în limba literară” (Hristea 1968/299).

În legătură cu explicația, cel puțin forțată, dată de Th. Hristea, vom observa, mai întâi, că forma *fortum* nu știm de unde a fost înregistrată. În al doilea rând, în documentarea realizată de noi nu am întâlnit, până acum, o asemenea formă lexicală. Iorgu Iordan (v. *supra*) atestă o variantă *fortun*, dar nu și una **fortum**, formă care, în explicația produsă de Th. Hristea, joacă un rol important.

În al treilea (și ultimul) rând, înlocuirea lui *h-*, din forma românească primară **hortúm** sau/și forma românească secundară **hurtúm**, cu *f-* s-a realizat, de la început, sub influența lui *furtună*, și nu „prin falsă regresivă fonetică”, cum, greșit, consideră Th. Hristea. În apariția formei **furtún**, nu avem, așadar, de a face, mai întâi, cu o „reacție față de o presupusă rostire dialectală (cu *h*)”, iar, apoi, cu influența lui *furtună*, ci numai cu această influență.

4. În al patrulea (și ultimul) rând, redacția clujeană a DLR, s.n., literele: **F** și **H**, va elabora, în rescrierea părții redactate și publicate de redacția pușcariană a DLR (s.v.) = DA, un singur articol lexicografic independent, cu forma-titlu **furtún** și variantele lexicale: **fortún**, **hortúm** și **hurtúm**, pentru care, desigur, va redacta și trei articole lexicografice de trimitere.

2. HLOBĂ = HULÚBĂ

I. Articole lexicografice:

1.1. În DA 1934/394–395, este lucrat următorul articol lexicografic independent:

„**HLOBĂ** s. f. *Brancard*. – (Mold., Bucov.) Fiecare dintre cele două rude la trăsura s. căruța cu un cal (cfr. o iște, la căruța cu doi cai). [...]. // P. a n a l. *Hloabe* s. *holoabe* = brațele scrânciobului [...].

[Și: **hloábă**, **holoábă**, **hlúbă**, **húblă** (la H. XVIII 104 citat între uneltele de zidărie), **húbă** [...], **hulóbă** [...], **hulúbă**, **ulúbă** [...]. – Din rut. **oh(o)loblja** (pol. **hofole**), idem (< v. germ. *chlobo* > *Kloben*). CIHAC II 139, TDRG”.

1.2. În DA 1934, pe baza articolului de mai sus, sunt lucrate următoarele articole lexicografice de trimitere:

1.2.1. „**HLOÁBĂ** s. f. v. **hlobă**” (pag. 394).

1.2.2. „**HLÚBĂ** s. f. v. **hlobă**” (pag. 395).

1.2.3. „**HOLOÁBĂ** s. f. v. **hlobă**” (pag. 401).

1.2.4. „**HÚBĂ** s. f. v. **hlobă**” (pag. 415).

1.2.5. „**HÚBLĂ** s. f. v. **hlobă**” (pag. 415).

1.2.6. „**HULÓBĂ** s. f. v. **hlobă**” (pag. 419).

1.2.7. „**HULÚBĂ** s. f. v. **hlobă** [...]” (pag. 419).

1.3. În DLR 2002/69, tot pe baza articolului lexicografic de sub I. 1.1., este lucrat următorul articol lexicografic de trimitere:

„**ULÚBĂ** s. f. v. **hulubă**”.

2.1. În MDA 2002/649, este lucrat următorul articol lexicografic independent:

„**hlobă** *sf* [At: ȘEZ. VII, 187/ V: ~oabă, **hlobă**, **holoabă**,

hubă, **húblă**, **hulobă**, **hulubă**, **ulubă**/ Pl: ~be/ E: pn **hofole**, ucr. **oxl oól a**, **oxol oól a**] 1 (Mol, Buc) Fiecare dintre cele două prăjini de la trăsura sau căruța cu un cal. [...] 4 (Reg.; îf *húblă*) Unealtă de zidărie nedefinită mai îndeaproape”.

2.2. În MDA 2002, pe baza articolului de sub 2.1., sunt lucrate următoarele articole lexicografice de trimitere:

2.2.1. „**hlobă** *sf* vz **hlobă**” (pag. 649).

2.2.2. „**hlobă** *sf* vz **hlobă**” (pag. 649).

2.2.3. „**holoabă** *sf* vz **hlobă**” (pag. 654).

2.2.4. „**hubă** *sf* vz **hlobă**” (pag. 666).

2.2.5. „**húblă** *sf* vz **hlobă**” (pag. 666).

2.2.6. „**hulobă** *sf* vz **hlobă**” (pag. 668).

3.1. În MDA 2002/668, este lucrat următorul articol lexicografic independent:

„**hulubă**¹ *sf* [At: DEX/ V: **hol**~, **ul**~/ E: ucr. xyl ybl я]
Fiecare dintre cele două prăjini prinse de crucea căruței, a trăsurii
etc., între care se înhamă calul.

3.2.1. În MDA 2002/655, pe baza articolului de sub I.3.1. este lucrat următorul articol lexicografic de trimitere:

„**holubă**¹ *sf* vz **hulubă**¹”.

3.2.2. În MDA 2003, IV/1108, este lucrat următorul articol lexicografic de trimitere:

„**ulubă** *sf* vz **hulubă**”.

II. Observații:

1. Comparând articolele lexicografice reproduse (sub I.1.1. și I.1.2.), croșetat, din DA 1934 cu cele reproduse (sub I.2.1., 2.2., 3.1. și 3.2.), tot croșetat, din MDA 2002, vom observa, mai întâi, că redacția pușcariană a marelui dicționar academic elaborează, **corect**, un singur articol lexicografic independent, cu forma-titlu: **hlóbă** și variantele lexicale: **hloábă**, **holoábă**, **hlúbă**, **húblă**, **húbă**, **hulóbă**, **hulúbă** și **ulúbă**, pe de o parte, iar, pe de altă parte, redacția MDA, rescriind necritic și necorelat aceeași informație lingvistică = lexicografică, elaborează, **greșit**, două articole lexicografice independente, unul pentru forma-titlu: **hlóbă** și variantele lexicale: **hloábă**, **hlúbă**, **holoábă**, **húbă**, **húblă**, **hulóbă**, **hulúbă** și **ulúbă**, iar un alt articol pentru forma-titlu: **hulúbă** și variantele lexicale: **holúbă** (neînregistrată în DA 1934) și **ulúbă**.

Notă. Pentru toate variantele lexicale, cele două redacții academice au elaborat, normal, și câte un articol lexicografic de trimitere.

2. În al doilea rând, forma lexicală **húblă** nu este o variantă lexicală a „cuvântului-titlu” **hlóbă**, cum a fost ea lucrată (greșit) în DA 1934/394–395 și în MDA 2002/649, ci, indiscutabil, ea este o variantă lexicală a unui alt „cuvânt-titlu”, cum, argumentând, vom arăta, mai jos, în nota lexicografică nr. 3., sub II.1.

3. În al treilea rând, vom observa și faptul că, eliminând forma **húblă** dintre variantele lexicale ale lui **hlóbă**, automat, desigur, va trebui să se elimine din MDA 2002/649 și sensul 4, pe de o parte, precum și articolul lexicografic de trimitere: „**hublă** *sf* vz **hlobă**” de la pag. 666, pe de altă parte.

4. În al patrulea rând, vom observa că, rescriind, mecanic, informația lexicografică (descriptivă și etimologică) din DA 1934/394–395, DA ms și DEX 1975/408, forma lexicală **hulúbă** (devenită, de multă vreme, forma literară) a fost lucrată o dată (în MDA 2002/649) ca variantă lexicală a formei-titlu **hlóbă**, iar, altă dată (în MDA 2002/668) ca formă (= cuvânt)-titlu, adică ca o altă unitate lexicală. De asemenea, din aceleași motive strict redacționale, forma lexicală **ulúbă** a fost lucrată o dată (în MDA 2002/649) ca variantă lexicală a formei-titlu **hlóbă**, iar, altă dată (în MDA 2002/668), ca variantă lexicală a formei-titlu **hulúbă**.

5. În al cincilea rând, n-am înțeles de ce, pentru forma-titlu **hulúbă**, redacția MDA 2002/668 menționează, ca primă atestare a acestei forme (literare, astăzi), sursa „DEX” (=, în abrevierea noastră, DEX 1975), câtă vreme **hulúbă** este indicată ca variantă lexicală de redacția DA 1934, fiind, însă, înregistrată, probabil pentru întâiași dată, de Costinescu 1870/518 ?!

6. În al șaselea rând, vom observa că menționarea sursei: „ȘEZ. VII, 187”, ca primă atestare a formei-titlu **hlóbă**, constituie, în redactarea articolului din MDA 2002/649, o inexactitate. Bihoreanul moldovenizat Miron Pompiliu înregistrează, în sursa exact menționată (apărută în 1903), nu forma **hlóbă**, ci (la plural) forma lexicală **hlúbă**.

7. În al șaptelea rând, vom observa și faptul că formele ucrainene, indicate în „secțiunea” consacrată etimologiei, trebuie, desigur, corectate și unificate.

8. În al optulea (și ultimul) rând, vom spune, concluzionând, că etimologic, **formal** (= *fonematic*) și **semantic** (= *semasiologic*), formele (redate, aici, alfabetic): **hloábă**, **hlóbă**, **holoábă**, **holúbă** (?), **hlúbă**, **húbă**, **hulóbă**, **hulúbă** și **ulúbă** constituie unul și același cuvânt, fapt pentru care redacția clujeană a DLR, s.n., litera **H**, va elabora, pentru acest cuvânt pluriform, doar un singur articol lexicografic independent, cu forma-titlu **hulúbă** și cu celelalte 8 forme ca variante lexicale, variante lexicale pentru care se vor redacta și 7 articole lexicografice de trimitere pentru, desigur, formele cu *h-*.

3. HOBĂL = ÓBLU² = ÚBLĂ (= úglu, óblă, húblă)

I. Articole lexicografice:

1.1. În DLR 1969/50, este lucrat următorul articol lexicografic:

„ÓBLU² s.n. (Ban., Transilv.) 1. Rindea, gealău [...].

2. Mistrice [...]. – Pl.: *obluri*. – Din germ. **Hobel**”.

1.2.1. În DLR 2002/2, este lucrat următorul articol lexicografic independent:

„ÚBLĂ s. f. = *oblu*². 1. (Prin Ban.) Rindea (1) [...]. 2. (Prin Ban. și prin sud-vestul Transilv.) Mistrice (1). Cf. H XVIII 104, CHEST. II 373/3,6. – Pl.: *uble*. – Și: *úglu* [...], *óblă* [...], *hóbăl* [...], *húblă* (H XVIII 104, CHEST. II 373/3 [...])”.

1.2.2. Tot în DLR 2002, la pag. 154, este lucrat următorul articol lexicografic de trimitere:

„ÚGLU s.m., s.n. v. *ublă*”.

2.1. În MDA 2002/650, este lucrat următorul articol lexicografic:

„**hobăl** *sn* [At: DA ms/ Pl: *~e/* E: ger. **Hobel**] (Gms; reg.) Rindea cu care se lustruiesc scândurile”.

2.2. În MDA 2003, III/793, este lucrat următorul articol lexicografic:

„*oblu*² *sn* [At: LIUBA-IANA, M. 100/ Pl: *~uri/* E: ger. **Hobel**] (Ban; Trs) 1 Rindea. 2 Mistrice”.

2.3.1. În MDA 2003, IV/1097, este lucrat următorul articol lexicografic independent:

„**úblă** *sf* [At: ALR I, 1832/5/ V: **hobăl** *sn*, **hu~**, **ob~**, **uglu** *smn* (Pl: *ugli* *sm*, *ugri* *sn*),/ Pl: *~le*/ E: ger **Hobeln**] **1** (Ban) Rindea. **2** (Ban; Trs) Mistrîe”.

2.3.2. În MDA 2003, IV/1099, este lucrat și următorul articol lexicografic de trimitere:

„**uglu** *smn* *vz* **úblă**”.

II. Observații:

1. Să observăm, mai întâi, că, în DA 1934/394 (v. și, *supra*, nota lexicografică nr. 2, sub I.1.1.), este lucrat următorul articol lexicografic de trimitere: „**HLÚBĀ** s. f. v. **hlobă**”. Mergând la articolul lexicografic independent la care suntem trimiși, adică: „**HLÓBĀ** s. f. *Brancard.* – (Mold., Bucov.) Fiecare dintre cele două r u d e la trăsura s. căruța cu un cal (cfr. o i ș t e, la căruța cu doi cai)” < „rut. **oh(o)loblja** (pol. **hofole**), idem [...]”, întâlnim, printre cele 8 variante lexicale menționate în secțiunea consacrată lor, și forma **húblă**, însoțită de următoarea precizare: „(la H. XVIII 104, citat între uneltele de z i d ă r i e)” (DA 1934/393, 394, cu spaț. n. – I. M.). În rescrierea articolului **hlobă** (v., *supra*, nota lexicografică nr. 2, sub I.2.1.), redacția MDA păstrează toate cele 8 variante lexicale din DA, forma **húblă** folosind-o, total greșit, în redactarea ultimului sens: „**4** (Reg.; îf *hublă*) Unealtă de zidărie nedefinită mai îndeaproape” (MDA 2002/649), redactorul articolului preluând, *necritic*, informația total greșită din DA. În realitate, atestarea **húblă** = „unealtă de zidărie” din „H XVIII/104” reprezintă, *etimologic*, formal și semantic, un cu totul alt cuvânt decât **hlobă**, cum, foarte clar, reiese din DLR 2002, s.v. **úblă** (v., *supra*, I.1.2.1.). Pe lângă atestarea din „H XVIII 104” (= localitatea Sarmizegetusa – Hațeg), forma **húblă** = „mistrîe” a mai fost atestată și în „CHEST. II 373/3,6” (= localitățile: Sălciva – Făget, Jena – Lugoș), atestări ce confirmă, areal, atestarea din „H XVIII 104”.

2. În al doilea rând, vom observa faptul că, pentru cele 6 forme lexicale regionale (=, în ordine alfabetică, **hobăl**, **húblă**, **óblă**, **óblu**, **úblă** și **úglu**), urmașe ale etimonului german **Hobel** redacția MDA elaborează (nici mai mult, nici mai puțin decât) **3** articole lexicografice independente și doar un singur articol lexicografic de trimitere (v., *supra*, I.2.1., 2.2., 2.3.1., pe de o parte, și 2.3.2., pe de altă parte), precizând că forma **hobăl** este o dată lucrată ca articol lexicografic independent (în MDA 2002/650) și a doua oară ca variantă lexicală a lui **úblă** (în MDA 2003, IV/1097), pe de o parte, iar, pe de altă parte, forma **húblă** este lucrată atât ca variantă lexicală a lui **úblă**, cât și ca variantă lexicală a lui **hlobă**, care etimologic și semantic reprezintă un alt cuvânt (v., *supra*, II.1.).

Notă. Pentru etimonul german **Hobeln** (sic!), indicat de redacția MDA în redactarea articolului lexicografic **úblă**, vezi, mai jos, observația nr. 4.

3. În al treilea rând, vom observa că cele trei articole lexicografice independente sunt redactate prin rescrierea, *necritică* și *necorelată*, a unui articol

lexicografic independent prezent în DA ms (cum, indirect, ne spune, de data aceasta, chiar redacția MDA indicând, ca primă atestare a „formeii-titlu” **hóbăl**, sursa: „DA ms”) și a două articole lexicografice din DLR 1969, unul independent (cel consacrat „formeii-titlu” **óblu**) și unul recuperator (cel consacrat „formeii-titlu” **úblă**).

4. În al patrulea rând, vom observa că menționarea, de către redacția MDA, a verbului **hobeln** „(a) gelui, (a) rindelui” (ortografiat, greșit, **Hobeln**) pentru forma-titlu **úblă** și variantele lexicale **hóbăl**, **húblă**, **óblă**, **úglu** (v., *supra*, I.2.3.1.), este profund greșită, greșeală „influențată” și de faptul că redactorul articolului intitulat „**úblă sf**” nu a înțeles, din păcate, caracteristica articolului lexicografic intitulat, în DLR 2002/2, în conformitate cu normele de redactare, „**ÚBLÁ** s. f. = **oblu**²” (v., *supra*, I.1.2.1.). Fiind vorba, în realitate, de un articol lexicografic recuperator (sau de recuperare), redacția DLR, conform normei de redactare, nu a mai indicat, încă o dată, etimonul (= substantivul german **Hobel**) menționat în redactarea articolului lexicografic independent având ca formă-titlu **oblu**² (v., *supra*, I.1.1.).

Notă. Despre ceea ce noi numim articol lexicografic recuperator (sau întregitor) și, mai ales, despre consecințele ne(re)cunoașterii de către redacția MDA a acestui tip de articol lexicografic, vom stăruii (fiind absolut necesar), pe larg, cu foarte multe exemple, în alte două texte la redactarea cărora lucrăm în prezent.

5. În al cincilea rând, forma de plural a variantei lexicale **uglu** (v., *supra*, I.2.3.1.) nu este „*ugri* s.n.”, ci (v. DLR 2002/2) *ugluri*.

6. În al șaselea rând, referitor la articolul lexicografic independent **hóbăl** din MDA 2002/650 (v., *supra*, I.2.1.), vom observa, pe de o parte, că, contrar normei DLR (pentru care, v. Mării 2016/128, observația 5.4.), se păstrează (din DA ms) indicația: „gms. = germanism”, iar, pe de altă parte, considerăm că definiția se putea rezuma doar la menționarea sinonimului „rindea”, cum, corect și economic, apare definiția în redactarea articolelor ce rescriu articolele din DLR 1969 și DLR 2002.

7. În al șaptelea rând, vom observa, concluzionând observațiile de sub 1–6, că, dacă și numai dacă redactorul articolului lexicografic **úblă** din MDA 2003, IV/1097 (v., *supra*, I.2.3.1.) ar fi cunoscut specificitatea tipului de articol lexicografic utilizat de redacția DLR 2002/2 în redactarea articolului lexicografic „**úblă** s. f. = **oblu**²” (v., *supra*, I.1.2.1.), atunci, cu certitudine, redacția MDA ar fi elaborat, pentru acest regionalism pluriform de origine germană, nu trei articole lexicografice independente, ci (fiind, clar, vorba de o singură unitate lexicală independentă, adică de un unic cuvânt) numai și numai un singur articol lexicografic independent plus cinci articole lexicografice de trimitere, căci, dintre cele șase forme lexicale prezentate lexicografic până-n prezent, una (= **óblu**², în alegerea DLR 1969/50) fi-va formă-titlu (= lemă), iar celelalte cinci (=, alfabetic, **hóbăl**, **húblă**, **óblă**, **úblă** și **úglu**) fi-vor variante lexicale.

8. În al optulea (și ultimul) rând, vom spune că redacția clujeană a DLR, s.n., litera **H**, va elabora (acceptând, desigur, soluția lexicografică propusă de DLR 1969 și DLR 2002) doar două articole lexicografice de trimitere, unul pentru varianta lexicală **hóbăl** și un altul, pentru varianta lexicală **húblă**.

4. HUÍ² = VUI

I. Articole lexicografice:

1. În DA 1934/417, este lucrat următorul articol lexicografic de trimitere:

„HUÍ vb. IV^a v. **vui**”.

2.1. În DLR 2005/1286–1289, este lucrat următorul articol lexicografic independent:

„VUI² vb. IV [...]. – Și: (popular) **huí** [...], (regional) **úi** [...], **uuí** [...] – Formație onomatopeică”.

2.2. În DLR 2002, sunt lucrate următoarele articole lexicografice de trimitere:

2.2.1. „UÍ³ vb. IV v. **vui**” (pag. 25).

2.2.2. „UUÍ vb. IV v. **vui**” (pag. 458).

3.1. În MDA 2002/667, este lucrat următorul articol lexicografic independent:

„hui² vi [At: DA ms/ Pzi: 3 ~ește/ E: fo] A răsuna prelung Cf a vui”.

3.2. În MDA 2003, IV/1317, este lucrat următorul articol lexicografic independent:

„vui [At: NECULCE, L. 180/ Pzi: 3 ~ește/ E: fo] [...] = paranteza n. – I.M.]”.

3.3. În MDA 2003, IV, sunt lucrate următoarele două articole lexicografice de trimitere:

3.3.1. „ui³ v. vz **vui**” (pag. 1100).

3.3.2. „uui v. vz **vui**” (pag. 1159).

II. Observații:

1. Să observăm, mai întâi, că forma lexicală verbală: **(a) huí**, fiind considerată o variantă lexicală a formei **(a) vui** (soluție lexicologică adoptată și de DLR 2005), a fost lucrată în DA 1934 ca articol lexicografic de trimitere, pe de o parte, iar, pe de altă parte, aceeași formă a fost lucrată (prin rescrierea mecanică a unui articol din DA ms) ca articol lexicografic independent, acordându-i-se, astfel, și acestei forme populare (cum apreciază redacția DLR 2005), statut de formă-titlu sau, altfel zis, de unitate lexicală independentă (=, tradițional, cuvânt).

2. În al doilea rând, nu am înțeles de ce, ca primă atestare a formei **hui**, este menționată sursa: DA ms, câtă vreme ea, această formă lexicală verbală, este lucrată în DA 1934/417 ?!

3. În al treilea rând, ținând seama de starea (încă) precară privind lexicologia verbelor și interjecțiilor de origine onomatopeică, vom considera că soluția lexicografică adoptată de DA 1934 și DLR 2005 este cea corectă.

4. În al patrulea (și ultimul rând), vom spune că redacția clujeană a DLR, s.n., litera **H**, pentru forma lexicală (a) **hui** va elabora doar un articol lexicografic de trimitere: **HUI**² vb. IV v. **vui**.

5. HUIĂLĂ = VUIĂLĂ

I. Articole lexicografice:

1. În DA 1934/417, este lucrat următorul articol lexicografic de trimitere:

„**HUIĂLĂ** s. f. [...] v. **vui**”.

2. În DLR 2005/1289, este lucrat următorul articol lexicografic independent:

„**VUIĂLĂ** s. f. Faptul de a vui [...] – Pronunțat: *vu-ia-*. – Pl.: *vuieli*. – Și: (regional) **huiălă** s. f. – **Vui**² + suf. *-eală*”.

3.1. În MDA 2002/667, este lucrat următorul articol lexicografic independent:

„**huială** sf [At: DEX/ P: *hu-ia~*/ Pl: *~ieli*/ E: **hui**² + *-eală*] (Reg) Răsunet prelung Cf *vuiet*”.

3.2. În MDA 2003, IV/1317, este lucrat următorul articol lexicografic independent:

„**vuială** sf [At: COSTINESCU/ V: **hu~**/ Pl: *~ieli*/ E: **vui** + *-eală*] (Îvr) 1 **Vuiet** (1). 2 – 3 (Îf *huială*) **Vuiet** (6, 9)”.

II. Observații:

1. Să observăm, mai întâi, că forma lexicală **huiălă**, fiind considerată (pe drept) o variantă lexicală a formei-titlu **vuiălă** (soluție lexicologică adoptată, de data aceasta, și de redacția MDA 2003, IV/1317 prin rescrierea articolului din DLR 2005/1289) a fost lucrată în DA 1934 ca articol lexicografic de trimitere, pe de o parte, iar, pe de altă parte, aceeași formă lexicală a fost lucrată (fie prin rescrierea unui articol din DA ms, fie a articolului din DEX 1975, s.v.) ca articol lexicografic independent, deși, în redactarea articolului lexicografic **vuiălă**, redacția MDA a considerat, corect, forma **huială** ca fiind o variantă lexicală a lui **vuială**.

2. În al doilea rând, nu am înțeles de ce, ca primă atestare a formei lexicale **huială**, este indicat ca sursă: „DEX” (=, în abrevierea utilizată de noi, DEX 1975), câtă vreme acest derivat regional este lucrat în DA 1934/417 ?!

3. În al treilea rând, vom observa că soluția lexicografică corectă în lucrarea formei **huială** este, desigur, cea sugerată de DA 1934 și preluată de DLR 2005.

4. În al patrulea (și ultimul) rând, considerând forma **huială** numai și numai ca variantă lexicală, redacția MDA 2002 trebuia să redacteze, pentru această formă derivativă, nu două articole lexicografice, unul independent și un altul de trimitere, ci doar un singur articol de trimitere: **HUIĂLĂ** s. f. v. **vuială**, așa cum va trebui să procedeze redacția clujeană a DLR, s.n., litera **H**.

6. HUIET = VUIET

I. Articole lexicografice:

1. În DA 1934/417, este lucrat următorul articol lexicografic de trimitere:

„**HUIET** s.n. v. **vuiet**”.

2.1. În DLR 2005/1289–1294, este lucrat următorul articol lexicografic independent:

„**VÚIET** s.n. [...]. – Pl.: *vuiete*. – Și: (popular) **húiet**, (învechit și regional) **úiet**, (regional) **vúit** [...], **húit**, **úit** [...], **uúit** [sic!] s. n. – **Vui**² + suf. *~et*”.

2.2.1. În DLR 2002/27, este lucrat următorul articol lexicografic de trimitere:

„**ÚIET** s.n. v. **vuiet**”.

2.2.2. În DLR 2005/1295, este lucrat următorul articol lexicografic de trimitere:

„**VÚIT**¹ s.n. v. **vuiet**”.

3.1. În MDA 2002/667, este lucrat următorul articol lexicografic independent:

„**huiet** *sn* [At: DA ms/ V: *ui~*/ Pl: *~e*/ E: **hui** + *-et*] *Vuiet*”.

3.2. În MDA 2003, IV/1317, este lucrat următorul articol lexicografic independent:

„**vuiet** *sn* [At: DOSOFTEI, V.S./ P: *vu-iet*/ V: **hu~**, (reg) **huit**, **uiet**, **vuit**/ Pl: *~e*/ E: **vui** + *-et*] [...]”.

3.3. În MDA 2003, IV/1100, este lucrat următorul articol lexicografic de trimitere:

„**uiet** *sn* vz **vuiet**”.

II. Observații:

1. Să observăm, mai întâi, că aceleași grave greșeli săvârșite de redacția MDA în redactarea formelor verbale: **(a) vúi**, **(a) huí** etc., pe de o parte, și a formelor substantivale: **vuiálă**, **huiálă**, pe de altă parte, greșeli observate și amendate de noi în notele de sub nr. 4 și 5, le întâlnim și în redactarea formelor substantivale (redate, aici, alfabetic): **húiet**, **húit**, **úiet**, **úit**, **uúit**, **v ú i e t** și **vúit**.

2. În al doilea rând, comparând articolele lexicografice din DLR cu cele din MDA, vom observa că în timp ce redacția DLR (s. n.) lucrează un singur articol lexicografic *i n d e p e n d e n t* cu forma-titlu **vúiet** (celelalte 6 forme lexicale fiind considerate variante lexicale) plus două articole lexicografice de trimitere (v., *supra*, I.2.1., 2.2.1. și 2.2.2.), redacția MDA lucrează două articole lexicografice independente: unul pentru forma-titlu **húiet** (cu varianta **úiet**; v., *supra*, I.3.1.) și un altul pentru forma-titlu **vúiet** (cu variantele lexicale: **húiet**, **húit**, **úiet**, **vúit**; v., *supra*, I.3.2.), pe de o parte, iar, pe de altă parte, un singur articol lexicografic de trimitere (v., *supra*, I.3.3.).

3. În al treilea rând, nu am înțeles de ce, pentru forma **húiet**, redacția MDA indică, ca primă atestare, sursa „DA ms”, câtă vreme această variantă lexicală este lucrată, ca articol lexicografic de trimitere, în DA 1934/417 ?!

4. În al patrulea rând, nu am înțeles de ce forma lexicală **húiet** este lucrată o dată ca unitate lexicală independentă, iar altă dată ca variantă lexicală a formei-titlu **vúiet** ?!

5. În al cincilea rând, nu am înțeles de ce forma lexicală **úiet** este lucrată, o dată, ca variantă lexicală a formei-titlu **húiet**, iar a doua oară, ca variantă lexicală a formei-titlu **vúiet** ?!

6. În al șaselea rând, nu înțelegem de ce pentru variantele **húit** și **vúit** ale formei-titlu **vúiet** nu s-a redactat și câte un articol lexicografic de trimitere ?!

7. În al șaptelea rând, nu am înțeles și nu înțelegem de ce forma lexicală **vúit** este lucrată o dată ca unitate lexicală independentă, iar altă dată, ca variantă lexicală a lui **vúiet** ?!

8. În al optulea rând, de ce pentru variantele lexicale: **úit** și **uuít** ale formei-titlu **vúiet**, nici redacția DLR 2002 și nici redacția MDA 2003, IV nu a elaborat și două articole lexicografice de trimitere ?!

9. În al noulea (și ultimul) rând, redacția clujeană a DLR, s.n., litera **H**, va elabora, pentru formele lexicale **húiet** și **húit**, numai două articole lexicografice de trimitere: **HÚIET** s.n. v. **vuiet** și **HÚIT** s.n. v. **vuiet**.

7. HÚIOȘ = ÚIOȘ

I. Articole lexicografice:

1.1. În MDA 2002/667, este lucrat următorul articol lexicografic:

„**huioș** *sn* [At: PAȘCA, GL. 34/Pl: ~e/ E: mg **ujjas**] (reg)

1 Haină cu mâneci. 2 Haină de culoare vânătă”.

1.2. În MDA 2003, IV/1101, este lucrat și următorul articol lexicografic:

„**uioș** *sn* [At: VAIDA/ V: **h~**, **uieș**, **uiuș**/ Pl: ~e/ E: mg **ujjas**,

ujjos] (Trs; Mar) 1 Haină scurtă (din pănură) cu (sau fără) mâneci.

2 (Îs) ~ *înfundat* Uioș (1) mai lung, cu guler, cu buzunare aplicate, cu gaică la spate și cu ornamente din piele. 3 Haină femeiască scurtă, fără mâneci. 4 Cămașă bărbătească (foarte scurtă)”.

1.3. În MDA 2003, IV, sunt lucrate următoarele variante lexicale:

1.3.1. „**uieș** *sn* vz **uioș**”.

1.3.2. „**uiuș** *sn* vz **uioș**”.

2.1. În DLR 2002/30–31, este lucrat următorul articol lexicografic:

„**ÚIOȘ** s. n. (Prin nord-vestul Transilv. și prin Maram.)

1. Haină bărbătească sau femeiască scurtă, fără guler, cu sau fără mâneci, făcută de obicei din postav [...], veston [...], suman [...], mintean [...], mânecar [...]. ◇ *Uioș infundat* = uioș (1) mai lung, cu guler, cu buzunare aplicate și cu gaică la spate, împodobit cu diferite ornamente din piele [...] ◆ Flanelă tricotată din lână [...].

2. Cămașă bărbătească (foarte scurtă) [...]. – Pl.: *uioșe*. – Și: *úieș* [...], *úiuș* [...], **húioș** [...]. – Din magh. **ujjas**, **ujjos**”.

2.2. Tot în DLR 2002, sunt lucrate și următoarele două articole lexicografice de trimitere:

2.2.1. „**ÚIEȘ** s. n. v. **uioș**” (pag. 27).

2.2.2. „**ÚIUȘ** s. n. v. **uioș**” (pag. 45).

II. Observații:

1. Vom observa, mai întâi, că forma lexicală **húioș** nu este lucrată nici ca articol lexicografic independent, ca în MDA 2002/667, și nici ca articol lexicografic de trimitere, cum, normal, propun DLR 2002/30–31 și MDA 2003, IV/1101 să fie lucrată această formă, considerată, pe bună dreptate, ca fiind una dintre cele trei variante lexicale ale formei-titlu **úioș**.

2. În al doilea rând, vom observa că etimologic (cum, de altfel, menționează chiar MDA 2002/667 și MDA 2003, IV/1101), formal și semantic, cele patru forme lexicale (în ordine alfabetică redată aici): **húioș**, **úieș**, **úioș** și **úiuș** constituie o singură unitate lexicală pluriformă (cum, corect, procedează DLR 2002/30–31).

3. În al treilea rând, rescriind, mecanic, articolele din DA ms și DLR 2002, redacția MDA a redactat, ca în multe alte cazuri, nu un singur articol lexicografic independent și trei articole lexicografice de trimitere, ci două articole lexicografice independente și (tot) două articole lexicografice de trimitere.

4. În al patrulea (și ultimul) rând, vom spune că redacția clujeană a DLR, s.n., litera **H**, pentru forma lexicală **húioș** va elabora doar un articol lexicografic de trimitere: **HÚIOȘ** s.n. v. **uioș**.

8. HUȘMÁRGINA = *hucimárginea sau huci-márginea sau huci márginea

I. Articole lexicografice:

1.1. În DA 1934/416, s. v. „**HUCIU** [=, în ortografia actuală, **huci**] s.n. *Forêt de basse futaie, hallier; buisson.* – (Mold.) Pădurice odrăslită din rădăcinile rămase în pământ, pe urma unei păduri tăiate [...]”, este lucrată și următoarea expresie lexicală (sau, în terminologie pușcariană, următorul idiotism):

„(A umblă) **huciu-márginea** (**hușmárgina** ZANNE P. II 789) = fără rost, hoinar, derbedeu, vagabond (CREANGĂ, GL.) cfr. *frunza lelii, frunza frăsinelului. Și așa, de unde până atunci mă duceam cu drag la școală, am început a umblă huciu-márginea.* ION. CR. II 310 [...]”.

1.2. Tot în DA 1934, dar la pag. 423, este lucrat următorul articol de trimitere:

„**HUȘMÁRGINA** adv. v. **huciu**”.

2.1. În DLR 1965/131 (coloana a 2-a), s.v. **MÁRGINE** este lucrată și expresia regională:

„**A umbla huci márginea** = a fugi de frică; a da dosul. Com. din PIATRA NEAMȚ”.

2.2. În DLR 2002/92 (coloana a 2-a), s.v. **UMBLĂ**, sensul **I.3.**, este lucrată și expresia:

„**A umbla huci márginea** v. **márgine** (**I.1.**)”.

3.1. În MDA 2002/666, s. v. **huci**², este lucrat și următorul sens (sic!):

„**4** (Îe) **A umbla ~-márginea** A umbla fără rost, fără țintă Si: (reg) *a umbla hușmárgina*”.

3.2. În MDA 2002/672, este lucrat următorul articol lexicografic independent:

„**hușmargina** av [At: DA ms/ E: **huci**² + **margina**] (Reg.; îe) **A umbla** ~ A umbla huci-marginea Vz **huci**² (4)”.

3.3. În MDA 2003, III/461, s.v. **margine**, este lucrat și următorul sens:

„9 (Reg.; îe) **A umbla huci** ~a A fugi de frică”.

II. Observații:

1. Să observăm, mai întâi, că partea finală a expresiei (=, adică, cea de după verbul **a umbla**) a fost scrisă de paremiologul Iuliu A. Zanne, în sursa exact indicată de DA, *huș-margina*, dar nu (cum, ușor ironic, credea Vasile Bogrea) „probabil cu gândul la *Huși* sau la *huș!*” (v. Bogrea 1927 = 1971/128), ci, cu siguranță în ceea ce privește consoana finală a primului element al acestui compus nesudat, pentru că așa, sub această formă dialectală (cu -ș), i-a fost comunicată expresia (= proverbul, în interpretarea lexicografului proverbelor românești) de cei doi învățători din „c. Smulți, j. Covurlui”, adică dintr-o zonă lingvistică dacoromânească în care, regulat = legic, africatei literare și dialectale *č* îi corespunde dialectalul *ș* (redat în alfabetul utilizat de ALR și NALR), sunet care, *l i t e r a l* (sau *l i t e r a l i z a t*), trebuie redat, corect, prin grafemele *și* și nu prin grafemul *ș*.

2. În al doilea rând, vom observa, după cele constatate și precizate mai sus, că *l i t e r a r i z â n d*, corect, forma *l i t e r a l ă* înregistrată de Iuliu A. Zanne, obținem, normal, forma (și) *l i t e r a ă* **huci-marginea**, cum, înaintea noastră, a arătat (în sursa precitată) Vasile Bogrea.

3. În al treilea rând, n-am înțeles de ce compusul dialectal nesudat *huș-margina* din „ZANNE P. II 789” (=, în abrevierea utilizată de noi, Zanne 1897) a devenit compusul sudat **hușmărgina** în DA 1934/416, compus lucrat, la pag. 423, și ca articol lexicografic de trimitere: „**HUȘMĂRGINA** adv. v. **huci**” ?!

4. În al patrulea rând, vom observa că articolul lexicografic de trimitere din DA 1934/423 devine (via DA ms) articol lexicografic independent în MDA 2002/672, unde, ca primă atestare a cuvântului-titlu **hușmărgina** (un compus sudat < **huci**² + **margina**) este menționată sursa: „DA ms” (!!!).

5. În al cincilea (și ultimul) rând, vom observa că în privința ortografierii celor două elemente lexicale literare (sau literarizate) de după verbul **a umbla**, avem (nici mai mult, nici mai puțin decât) trei situații: (a) în DA 1934/416, cele două elemente lexicale sunt legate prin – (= cratimă): (**A umbla**) **huci-marginea**; (b) în DLR 1965/131 și DLR 2002/92, cele două elemente lexicale sunt nelegate: (**A umbla**) **huci marginea**, iar (c) în MDA 2002/666, 672 și MDA 2003, III/461, practicându-se o rescriere mecanică, ele sunt ortografiate când ca în situația a, când ca în situația b. În ceea ce ne privește, am opta pentru formula b, consemnând, însă, între paranteze pătrate, prin utilizarea formulei lexicografice: „scris și:”, și formele: **huci-marginea**, **hușmargina**.

9. HUȘTĂ = UȘTĂ

I. Articole lexicografice:

1.1. În DLR 2002/442, este lucrat următorul articol lexicografic:

„**UȘTĂ** vb. I I n t r a n z. și r e f l. (Prin Transilv.) A suspina (**1**), a ofta (**1**). Cf. MOLNAR, D. 297/13, LB [...] – Prez. ind. *uștez* și *ușt* [...]. – Și: **oștă** [...], **uști** [...], **huștă** (ALR I/I h 85/131, ALRM I/I h 130/131), **ușcă** (DR. III, 679) [...]. – Cf. *ofta*, *ohta*”.

1.2. DLR, s.n. redactează și următoarele articole lexicografice de trimitere:

1.2.1. „**OȘTĂ** vb. I v. **ușta**” (DLR 1969/368).

1.2.2. „**UȘCĂ** vb. I v. **ușta**” (DLR 2002/433).

1.2.3. „**UȘTÍ**³ vb. IV v. **ușta**” (DLR 2002/442).

2.1. În MDA 2002/672, este lucrat următorul articol lexicografic:

„**hușta** vi [At: ALRM I/I h 130/ V: **oș~**, **uș~**/ Pzi: *~tez*/ E: fo] (Reg.) A suspina”.

2.2. În MDA 2003, IV/1157, este lucrat următorul articol lexicografic:

„**ușta** vir [At: MOLNAR, D. 297/13/ V: **hu~**, **oș~**, **ușca**/ Pzi: *~tez*, *ușt*/ E: ns cf. *ofta*, *ohta*] **1–2** (Trs) A suspina”.

2.3. MDA redactează și următoarele articole de trimitere:

2.3.1. „**óșta**¹ v vz **ușta**” (MDA 2003, III/860).

2.3.2. „**ușca** v vz **ușta**” (MDA 2003, IV/1155).

II. Observații:

1. Să observăm, mai întâi, că în DA 1934 nu există un articol lexicografic independent intitulat **huștă**, ceea ce înseamnă, logic, că articolul lexicografic din MDA 2002/672 (v., *supra*, I.2.1.) rescrie un articol lexicografic independent din DA ms, cum dovedește, fără tăgadă, sursa (: „ALRM I/I h 130” =, în abrevierea folosită de noi, „ALRM II 1940, h. 130”) menționată ca primă atestare a formei-titlu (și nu, vezi *infra*, a cuvântului).

2. În al doilea rând, vom observa că în timp ce redacția (clujeană) a DLR (serie nouă) redactează un singur articol lexicografic independent, cu forma-titlu: **uștă**, etimologia: Cf. *ofta*, *ohta* și variantele lexicale: **oștă**, **uști**, **huștă** și **ușcă**, redacția (exclusiv bucureșteană) a MDA elaborează, pentru aceeași informație lingvistică, două articole lexicografice independente, unul cu forma-titlu: **huștă**, etimologia: formație onomatopeică și variantele lexicale: **oștă** și **uștă**, pe de o parte, iar, pe de altă parte, un altul cu forma-titlu: **uștă**, „etimologia nesigură, cf. *ofta*, *ohta*” și variantele lexicale: **huștă**, **oștă** și **ușca** (omițându-se, involuntar, varianta gramaticală = morfologică **uști**).

3. În al treilea rând, vom observa că articolul lexicografic **huștă** rescrie, mecanic și necorelat, articolul din DA ms (cum am arătat, argumentând, *supra*, în observația I.), iar articolul **uștă** rescrie, tot mecanic și necorelat, articolul din DLR 2002/442.

4. Adoptându-se, din păcate, o rescriere mecanică și necorelată, cum nu o dată am arătat în redactarea notelor noastre lexicografice, s-a ajuns, în acest dicționar academic, ca: forma lexicală **huștă** să fie lucrată, o dată, drept cuvânt-titlu, iar, altă dată, ca variantă lexicală a cuvântului-titlu **uștă**; forma lexicală **oștă**,

ca variantă lexicală atât a cuvântului-titlu **huştá**, cât și a cuvântului-titlu **uştá** și forma lexicală **uştá** să fie lucrată, o dată, ca variantă lexicală a cuvântului-titlu **huştá** și, a doua oară, drept cuvânt-titlu.

5. Concluzionând observațiile de mai sus, vom arăta că redacției clujene a DLR, s. n., litera **H**, nu-i rămâne decât elaborarea unui articol lexicografic de trimitere: **HUȘTÁ** vb. I v. **ușta**.

6. În al șaselea (și ultimul) rând, vom observa că, pentru cei interesați de etimologia cuvântului pluriform (a) **uştá**, e absolut necesar a se vedea și: Giuglea 1921/252, Drăganu 1924/700–701 și Pușcariu 1924/679.

10. UȘUI = HÂȘĂÍ

I. Articole lexicografice:

1. În DA 1934/374–375, este lucrat, pe baza metodei „cuiburilor” lexicale (pentru care, v. Seche 1969/50), următorul articol lexicografic (din care vom reproduce, aici, doar informația lexicografică necesară redactării notei noastre):

„**HÂȘ!** interj. Strigătul cu care se alungă găinile [...]/
P. e x t. Strigătul cu care se alungă orice zburătoare, și (în bătaie-de-joc s. în glumă) și oamenii. [...]/ Și: **câș!** [...], **hâci!** [...], **hâcea!** [...], **hacioa!** [...], **huci!** [...], **hucea!** [...], **huș!** [...], **huși!** [...], **uș!** [...]/ V e r b e: [...] **cășái** = a face c â ș, a alunga (o pasăre). [...] **hâciá** (pronunț. -ci-á) [...], **hâcií** [...], **hâcilí** [...], **hâciuí** [...], **hâșâí** [...], **hâșâí** (hâșei) [...], **hâși** [...], **hâșú** [...], **hușái** [...], **huciuí** [...], **hușcái** [...].

– Onomatopee”.

2. În DLR 2002/442, este lucrat următorul articol lexicografic independent:

„**UȘUI** vb. IV T r a n z. (Regional) A alunga (mai ales păsările domestice) zicând «uș!» [...]. – Uș + suf. -ui”.

3.1. În MDA 2002/620, este lucrat următorul articol lexicografic:

„**hâșâi** vt [At: ALECSANDRI, T. 896/ V: câ~, hâși, hășii, ~șâi, ~șei, ~și, ~șii, hîșii, huș~, hușui/ Pzi: ~esc/ E: hâș + -âi] A alunga păsările cu strigătul «hâș»”.

3.2. În MDA 2003, IV/1157, este lucrat următorul articol lexicografic:

„**ușui** vt [At: SĂM. IV, 726/ Pzi: ~esc și ușui/ E: uș + -ui] (Reg.) A alunga păsările (domestice) zicând «uș!»”.

II. Observații:

1. Să observăm, mai întâi, că cele 13 forme lexicale v e r b a l e înregistrate de redacția DA 1934 (v., *supra*, I. 1.) nu reprezintă, etimologic evaluate, o unică unitate lexicală pluriformă, având o formă-titlu și 12 variante lexicale (v., în acest sens, *infra*).

2. În al doilea rând, vom observa faptul că articolul lexicografic independent **hâșâi** din MDA 2002/620 este lucrat (via DA ms) pe baza informației lingvistice din DA 1934/374–375, omițându-se însă formele lexicale: **hâciá**, **hâcií**, **hâcilí**, **hâciuí**, **huciuí** și **hușcái**, pe de o parte, iar, pe de altă parte, adăugându-se forma **hușuí**.

3. În al treilea rând, vom preciza că, redate ca în DA, formele **cășăi**, **hușăi** au forma **cășăi** (cum apare și în MDA 2001/434: „cășăi v vz hășăi), **hușăi** (cum apare și în MDA 2002/672: „hușăi v vz hășăi”).

4. În al patrulea rând, vom observa că articolul lexicografic independent **ușui** din MDA 2003, IV/1157 rescrie, mecanic, articolul lexicografic independent și **u n i f o r m a l** din DLR 2002/442.

Reevaluat, articolul elaborat de redacția clujeană a DLR (s.n.) este incomplet și (parțial) greșit, pentru că, de fapt, în cadrul acestui articol trebuie lucrate și formele (derivate, postinterjecțional, tot cu sufixul *-ui*): **hușui**, **hăciui** și **huciui**, pe de o parte, iar, pe de altă parte, din moment ce forma interjecțională **uș** este considerată variantă lexicală a formei **hăș** (v., în acest sens, DA 1934/374, DLR 2002/429, MDA 2003, IV/1155), forma **hușui** trebuie lucrată „cuvânt-titlu”, iar formele **hăciui**, **huciui** și **ușui**, variante lexicale, lucru pe care, desigur, îl va face, în viitor, (tot) redacția clujeană a DLR, s.n., litera **H**.

5. În al cincilea (și ultimul) rând, redacția clujeană va elabora un articol lexicografic independent pentru forma **hăci** (cu varianta morfologică **hăciă**), pe de o parte, iar, pe de altă parte, un alt articol lexicografic independent pentru forma **hușcăi**.

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE

- ALRM II 1940 = *Micul Atlas lingvistic român*. Partea a II-a, sub conducerea lui Sextil Pușcariu, de Emil Petrovici, vol. I, Sibiu – Leipzig.
- Bogrea (1927 ⇒)1971 = Vasile Bogrea, *Sfinții-medici în graiul și folclorul românesc*, în DR, IV₁, 1924–1926, p. 169–182, studiu republicat în vol. (la care trimitem în text) Vasile Bogrea, *Pagini istorico-filologice*. Cu o prefață de acad. Constantin Daicoviciu. Ediție îngrijită, studiu introductiv și indice de Mircea Borcilă și Ion Mării, Cluj, Editura Dacia, 1971.
- Costinescu 1870 = Ion Costinescu, *Vocabular româno-francesu*, București.
- DA 1913; 1934; 1940 = *Dicționarul limbii române*. Sub conducerea lui Sextil Pușcariu. Tomul I, partea I: **A–B**, 1913; tomul I, partea II: **C**, 1940; tomul II, partea I: **F–I**, 1934, București.
- DEX 1975 = *Dicționarul explicativ al limbii române*, București, Editura Academiei Române.
- DLR 1965–1968; 1969; 2002; 2005 = Academia Română, *Dicționarul limbii române* (DLR), serie nouă, tomul VI, litera **M**, 1965–1968; tom. VII, partea a 2-a, litera **O**, 1969; tom. XII, partea a 2-a, litera **U**, 2002; tom. XIII, partea a 3-a, litera **V**, *viclă – vuzum*, și literele **W**, **X**, **Y**, 2005, București, Editura Academiei Române.
- Drăganu 1924 = N. Drăganu, [la rubrica:] *Etimologii*, în DR, III, 1922–1923, p. 692–724, Cluj.
- Giuglea 1921 = G. Giuglea, [la rubrica:] *Etimologii*, în DR, I, 1920–1921, p. 244–252, Cluj.
- Hristea 1968 = Theodor Hristea, *Probleme de etimologie: studii, articole, note*, București, Editura Științifică.
- Iordan 1932 = Iorgu Iordan, *Etimologii populare*, în „Arhiva”, XXXIX.
- LTR 1950 = *Lexiconul tehnic român*, vol. II, București, Editura Tehnică.
- Mării 2016 = Ion Mării, *Note lexicografice*, în Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti”, *Pagini alese. Omagiu lui Alexandru Mareș la împlinirea vârstei de 80 de ani*. Volum îngrijit de Marius Sala, Maria Stanciu Istrate și Emanuela Timotin, București, Editura Univers Enciclopedic.

- MDA 2002, 2003, III; 2003, IV = Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti”, vol. II, **D – H**, 2002; vol. III, **I – Pr.**, 2003; vol. IV, **Pr. – Z**, 2003, București, Editura Univers Enciclopedic.
- Pușcariu 1924 = Sextil Pușcariu, [la rubrica:] *Etimologii*, în DR, III, 1922–1923, p. 657–692, Cluj.
- Scriban (1939 =) 2013 = August Scriban, *Dicționarul limbii românești (Etimologii, înțelesuri, exemple, citațiuni, arhaizme, neologizme, provincializme)*, edițiunea întâia, Iași, Institutul de Arte Grafice „Presa Bună”, 1939; ediție anastatică îngrijită și prefațată de I. Opreșan, București, Editura „Saeculum I. O.”, 2013 (ediție la care trimitem în text).
- Seche 1969 = Mircea Seche, *Schiță de istorie a lexicografiei române*, vol. II, București, Editura Științifică.
- Zanne 1897 = Iuliu A. Zanne, *Proverbele românilor*, vol. II, [București], Editura Librăriei Socec.

LEXICOGRAPHICAL NOTES

(Abstract)

The author presents 10 lexicographical notes **(1) furtún = hortúm (hurtúm)**, **(2) hlóbă = hulúbă**, **(3) hobál = óblu² = úblă (= úglu, óblă, húblă)**, **(4) hui² = vui**, **(5) huiálă = vuiálă**, **(6) húiet = vúiet**, **(7) húioș = úioș**, **(8) hușmárgina = *hucimárginea or huci-márginea or huci márginea**, **(9) huștá = uștá**, **(10) ușuí = hâsâi**. Directly, these notes critically (but not criticistically) refer to the MDA, in the second section dedicated to commentaries; indirectly, they refer, based on the files collected, to the editing of the DLR, the old series (= DA) and also DLR, the new series.

Cuvinte-cheie: *lexicografie, lexicologie, etimologie, furtún = hortúm (hurtúm), hlóbă = hulúbă, hobál = óblu² = úblă (= úglu, óblă, húblă), hui² = vui, huiálă = vuiálă, húiet = vúiet, húioș = úioș, hușmárgina = *hucimárginea or huci-márginea or huci márginea, huștá = uștá, ușuí = hâsâi.*

Keywords: *lexicography, lexicology, etymology, furtún = hortúm (hurtúm), hlóbă = hulúbă, hobál = óblu² = úblă (= úglu, óblă, húblă), hui² = vui, huiálă = vuiálă, húiet = vúiet, húioș = úioș, hușmárgina = *hucimárginea or huci-márginea or huci márginea, huștá = uștá, ușuí = hâsâi.*

Institutul de Lingvistică și Istorie Literară
„Sextil Pușcariu” al Academiei Române
Cluj-Napoca, str. E. Racoviță, 21